

Uddannelse, produktivitet og vækst

Torben M. Andersen, Institut for Økonomi, Aarhus Universitet

Det har i mange år været en dansk selvopfattelse, at vi var blandt verdens bedst uddannede samfund. I de senere år er det blevet klart, at denne position er kraftigt udfordret. Dette gælder både, når uddannelsesniveaut bliver sammenligning på basis af kvantitative (hvor mange får uddannelser på forskellige niveauer, uddannelser målt på uddannelseslængde) eller kvalitative mål (PISA undersøgelser m.m.). Samtidig er vi et af de OECD lande, der bruger flest offentlige midler som andel af bruttonationalproduktet på uddannelse. Danmarks vigende position kan således ikke umiddelbart forklares ved, at uddannelse ikke prioriteres højt.

En veluddannet arbejdsstyrke er vigtig for vækst og velstand. En relativ lige fordeling af uddannelse og kvalifikationer er også afgørende for at kunne opretholde en relativ lige indkomstfordeling og et højt beskæftigelsesniveau.

Det er velkendt, at produktivtetsudviklingen i Danmark er lav sammenlignet med andre OECD-lande. Samtidig har vi en relativ stor restgruppe af unge, der ikke får nogen arbejdsmarkedsrelevante uddannelse. Af disse grunde har der været stor fokus på uddannelse og ikke mindst mulighederne for øget produktivitet, vækst og beskæftigelse via en styrkelse af uddannelse.

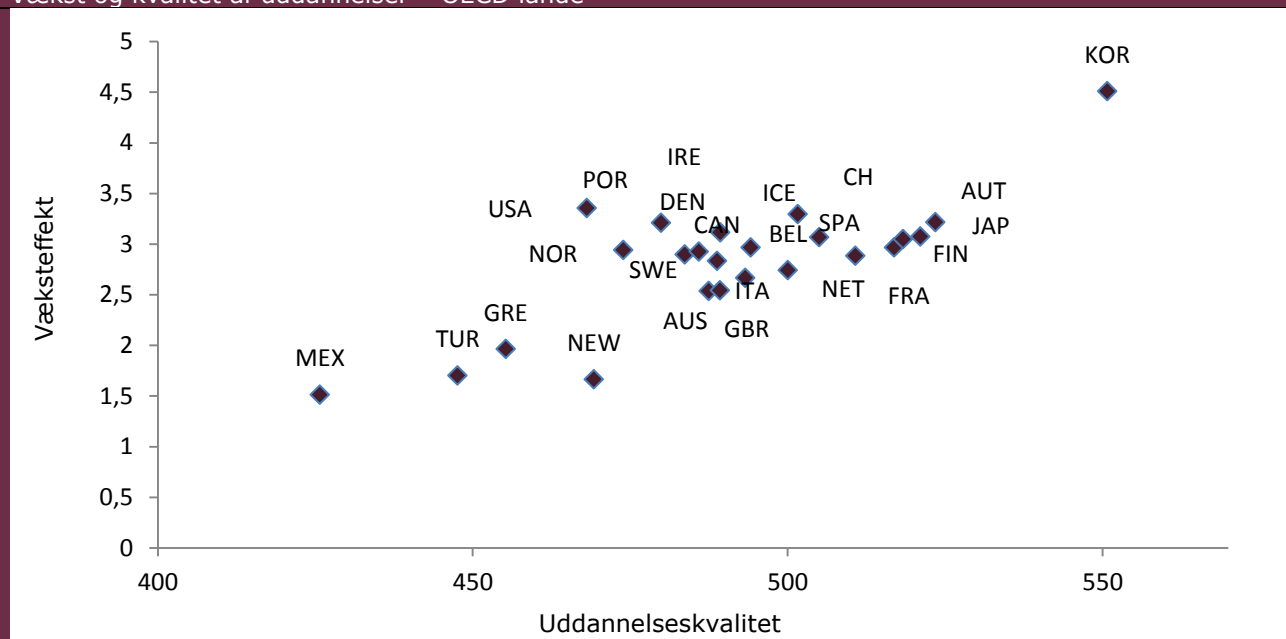
Der er også god empirisk støtte for betydningen af uddannelse. I en første bølge af empiriske studier blev uddannelse målt ved kvantitative opgørelser over, hvor stor en andel af befolkningen, der har opnået uddannelser på et givet niveau eller længde. Resultatet var, at uddannelse har en positiv effekt på produktivtetsstigningerne, men effekten er beskeden i forhold til det samlede niveau for produktivtetsstigninger. I de seneste år har en ny anden bølge af analyser vurderet betydningen af uddannelse for vækst ved at inddrage både den kvantitative og den kvalitative vinkel.

Disse studier finder en væsentlig større rolle for uddannelse, og især har den kvalitative dimension stor betydning. Dette er illustreret i figuren nedenfor, der viser resultaterne af en analyse, hvor både den kvantitative og kvalitative dimension af uddannelse har været inddraget. Analysen viser, at forskelle i uddannelser målt kvalitativt har en stor betydning for at forklare forskelle i vækstrater på tværs af lande. Resultatet er således meget klart, at kvaliteten af uddannelser spiller en meget stor rolle – og en større rolle end den kvantitative dimension. Analysen viser også, at uddannelse for bredden er mindst lige så vigtigt som for eliten.

Implikationen af disse analyser er ret klar. Arbejdsstyrkens kvalifikationer målt kvalitativt er af afgørende betydning. Samtidig er det af stor betydning at sikre en bred uddannelsesmæssig basis for hele befolkningen. Uddannelse af en "elite", der kan klare sig med de bedste i verden er vigtig, men det er lige så vigtigt at sikre sig, at bredden også har relevante uddannelser af høj kvalitet.

Uddannelsespolitikken har de senere år været styret af 2015-målsætninger om, at 95% af en årgang skal have en ungdomsuddannelse, og 50% skal have en videregående uddannelse. Der er især problemer med at nå den første målsætning, selvom der har været visse fremskridt på det seneste. Samtidig er målet formuleret ved det opnåede uddannelsesniveau erhvervet 25 år efter afsluttet 9. klasse. Set fra et arbejdsmarkedsperspektiv er dette derfor ikke specielt ambitiøse målsætninger. Samtidig rejser analyserne refereret ovenfor et stort spørgsmål ved, om uddannelsespolitikken er for fokuseret på disse kvantitative mål. Stor fokus på de kvantitative mål skaber en risiko for, at disse opnås på bekostning af uddannelseskvaliteten. Et højt og ligeligt fordelt velstandsniveau forudsætter en højt kvalificeret arbejdsstyrke.

Figur 1
Vækst og kvalitet af uddannelser – OECD lande

Anm.: Uddannelseskvalitet er målt ved testresultater i matematik og naturvidenskab. Vækst er målt over perioden 1960-2000, og der er kontrolleret for uddannelse målt kvalitativt og initialt indkomstniveau.
Kilde: Hanushek og Woessmann, Economic Policy 2011.